

УДК 338.24(477)

*Свистун Людмила Анатоліївна,
кандидат економічних наук, доцент
Коломоєць Вікторія Валеріївна,
студентка,*

*Національний університет «Полтавська політехніка імені
Юрія Кондратюка» (Україна)*

ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ ПІДПРИЄМСТВ МСБ У ПЕРІОД ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ

Економіка будь-якої країни значно залежить від розвитку малого і середнього бізнесу (МСБ). Це один з найважливіших соціально-економічних інститутів, який формує «середній клас» як основу конкурентоспроможної економіки. МСБ забезпечує створення додаткових робочих місць і зайнятість населення, зумовлює розвиток конкурентного середовища, стимулює інновації та впровадження прогресивних досягнень науково-технічного прогресу, водночас забезпечуючи джерело доходу для значних прошарків населення.

МСБ займає вагомe місце у національній економіці України за такими критеріями як кількість суб'єктів підприємництва, зайнятість, обсяги виготовленої і реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг). Про це свідчить те, що: 99,98% зареєстрованих юридичних осіб і фізичних осіб-підприємців (ФОП) належать до суб'єктів МСП; на МСП задіяні близько 7 млн осіб, (82% від усіх зайнятих); сектор МСП продукує 65% обсягу реалізації товарів, робіт і послуг та 64% валової доданої вартості в країні [1].

Через російську агресію постраждала більша частина малих підприємств в Україні. До режиму часткової роботи або взагалі до припинення функціонування вдалося до 58% МСБ. Припинили експорт і не змогли його відновити 35%

середнього бізнесу, 43% малих підприємств і 62% мікропідприємств. Суб'єкти МСБ відчувають гостру нестачу фінансових ресурсів та проблеми з їх залученням для ведення поточної господарської діяльності [2].

Фінансові ресурси підприємства можуть залучити на фінансовому ринку завдяки державним програмам «Доступні кредити 5-7-9 %» і «Доступний фінансовий лізинг 5-7-9 %», а також надання кредитних гарантій [3]. Суб'єкти МСП впродовж воєнного стану та місяць після його завершення можуть отримати кредит під 0%. Після цього кредитна ставка становитиме 5%. Збільшено максимальну суму кредиту до 60 млн грн. Строк кредитування за програмою "5-7-9%" залежить від цільового призначення коштів. На реалізацію інвестиційного проєкту та на рефінансування заборгованості кредит надається на п'ять років. Для фінансування оборотного капіталу – на три роки. Також експортно-кредитне агентство може страхувати кредити підприємців-експортерів, а це значно спростить їм доступ до дешевого фінансування. Програма розширена на середні підприємства з річним доходом до 50 млн євро незалежно від кількості працюючих. За 2022 р. суб'єкти підприємництва отримали за програмою «Доступні кредити 5-7-9 %» від уповноважених банків 49405 кредитів на загальну суму 149,17 млрд грн. Проте через значну кількість нюансів 28% підприємств не можуть скористатися цією програмою [3].

У період воєнного стану окрім традиційних джерел фінансування підприємства малого бізнесу отримали широкі можливості залучення грантових коштів на створення, підтримку чи релокацію власного бізнесу. Це пропозиції як від міжнародних донорів, так й державні гранти на підтримку підприємництва. Деякі грантові програми наведено в таблиці.

Таблиця 1. Грантові програми з підтримки малого бізнесу в Україні

Назва гранту	Гранто-давець	Для кого	Сума	Особливості
1	2	3	4	5
Грант на розвиток або створення нового бізнесу	Український уряд	для ФОПів; ЮО; для ФО, що мають намір зареєструвати бізнес	від 50 до до 250 тис грн	Створити від 2 робочих місць; здійснювати діяльність не менше 3 років; сплачувати податки в бюджет. Повернення коштів, якщо не виконано зобов'язання.
Грант на створення або розвиток переробного підприємства	Український уряд	Громадяни України, у т.ч. ФОПи; юридичні особи	до 8 млн грн	30% співфінансування; створити від 25 робочих місць; здійснювати діяльність не менше 3 років; сплачувати податки в бюджет, зокрема, за працевлаштування робітників. Повернення коштів, якщо не виконано зобов'язання.
Грант для підтримки аграрного бізнесу	Програма Данської ради у справах біженців (DRC)	ПП будь-яких форм реєстрації, об'єднання виробників с/г-продукції, комунальні підприємства	до 20 000 дол США, обов'язковий внесок до 50%	Зменшення негативних наслідків для представників МСП аграрного сектору та харчового виробництва; залучення вразливих верств населення у виробничо-збутові ланцюжки задля посилення їх ролі в місцевій економіці.

Продовження таблиці 1

1	2	3	4	5
Грант для с/г ММСП	Програма USAID з аграрного і сільського розвитку – АГРО	Зареєстровані с/г ММСП, які є приватними виробниками і/переробниками	від 500 тис до 900 тис грн	Розвиток мережі господарств з виробництва, післяврожайної підготовки, переробки овочів, фруктів та ягід, м'яса, молочної продукції, птиці (крім курятини) або продукції аквакультури.
Грант для безперервності і відновлення бізнесу	Програма USAID «Конкурентоспроможна економіка України»	Для ЮО та ФОП (до 250 осіб і річним оборотом до 50 млн євро).	від 600 тис. до 1 200 тис. грн	Кошти для підтримки безперервності та відновлення бізнесу, який працює у секторах інформаційних технологій, інжинірингу, виробництва та послуг, має потребу у переміщенні, розширенні на зовнішні ринки.

*Узагальнено за [3, 4]

Перевагами грантового фінансування є те, що кошти надаються на безоплатній і безповоротній основі за умови відповідності усім критеріям донора подання якісної заявки. І в умовах дефіциту фінансових ресурсів гранти можуть стати реальною підтримкою для вітчизняного малого бізнесу.

МСБ створює тисячі робочих місць, є основою регіонального розвитку й формує у країні середній клас. Суб'єкти МСП більш мобільні з точки зору адаптації до змін в економіці. Але вони не мають фінансових «подушок безпеки». Тому пережити зупинку діяльності й зберегти робочі місця їм

набагато складніше. У зв'язку з цим на даний час для економіки України вкрай важливо підтримати МСП у процесах формування їх фінансових ресурсів.

Література

1. Державна служба статистики України: веб-сайт. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
2. Міністерство економіки України. Програма релокації: 761 підприємство переміщено в більш безпечні регіони. URL: <https://www.me.gov.ua/News/Detail?lang=uk-UA&id=d152dcfe-7bde-49df-a69a8d7f9586fc13&title=ProgramaRelokatsii>
3. Національний інститут стратегічних досліджень. Огляд інструментів підтримки бізнесу в період дії воєнного стану в Україні. URL: <https://niss.gov.ua/news/komentari-ekspertiv/ohlyad-instrumentiv-pidtrymky-biznesu-v-period-diyi-voennoho-stanu-v>
4. Урядовий портал. Уряд запускає програми грантів для розвитку підприємництва та навчання українців. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/uryad-zapuskaye-programi-grantiv-dlya-rozv>

УДК 332.1

Фурманчук Оксана Сергіївна,

кандидат економічних наук, доцент

*Національний університет «Полтавська політехніка імені
Юрія Кондратюка» (Україна).*

ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Ефективне управління вітчизняним підприємством в умовах євроінтеграції визначається здатністю управлінців при